

Dichten om de stilte te verscheuren

Ramsey Nasr. (2011). *Mijn nieuwe vaderland: Gedichten van crisis en angst*. Amsterdam: De Bezige Bij. Isbn 978 90 234 6994 0, € 16,50, 110 blz.

Op de lijst van meest invloedrijke Nederlanders komt hij niet voor. Ik meld het zonder de triomfantelijke ondertoon die GeenStijl bij dit ‘nieuwte’ bezigde. Nasr zelf zegt ergens dat hij vanzelfsprekend wel naar invloed streeft. Anders kun je net zo goed ophouden. Daar heeft hij gelijk in. Het gaat om het nastreven van een doel. Niet om het bereiken ervan. Karel van het Reve formuleerde het ooit als ‘gelijk hebben is belangrijker dan gelijk krijgen’. Dat is hetzelfde. Er is een zekere mate van eigenzinnigheid voor nodig. En je moet natuurlijk tamelijk ambitieus achter je eigen overtuiging staan.

En ten slotte moet je dat allemaal ook nog eens goed onder woorden kunnen brengen. Karel van het Reve kon dat. En Ramsey Nasr kan het ook. In zijn jongste bundel *Mijn nieuwe vaderland* staan gedichten, essays en lezingen die hij als dichter des vaderlands sinds januari 2009 schreef. Hem een ‘geëngageerd dichter des vaderlands’ noemen, lijkt een pleonasme. Maar in vergelijking met zijn illustere voorgangers is zijn engagement wel uitgesprokener. ‘Het zijn er de tijden ook naar’, zou hij desgevraagd antwoorden. En ook al zien sommigen in de dichter niets anders dan een hofnar zonder invloed, het is niettemin zijn voorname taak om zijn stem op niet mis te verstane wijze te laten horen. Zoals in de ‘nieuwjaarsgroet’ uit januari 2010:

zo, JP, hoe voelt het om te liegen
en dan te moeten zien dat het
gedrukt staat?
hoe voelt dat, om als christen-
democraat
de zijde van herodes te verkiezen

en honderduizend kinderen te
doden
omwille van één koning? volken-
recht?
ik ken een land dat dozen resoluties
juist dankzij ons al jaren naast zich
neerlegt.

ziehier onze premier, hij leest de
krant
en denkt: laat ze maar lullen, mijn
geweten
is zuiver en geen koren zonder kaf.

’t is goed te liegen voor het vader-
land.
de beste wensen nog van alle irake-
zen
massaal vernietigd en bevrijd in ’t
graf.

De toon is gezet, noem je dat geloof ik. Hier spreekt een dichter met een mis-sie. Het gedicht is scherp en actueel. En daarin schuilt nu tegelijk een mogelijk gevaar. Want hoewel deze verzen wellicht bedoeld zijn om de herinnering aan een historische vergissing tot in de eeuwigheid levend te houden, zo werkt het natuurlijk niet. Want wie weet er nu, ruim twee jaar later, nog wat in 2010 de actuele aanleiding voor dit gedicht is ge-

weest? Ja, iets met de inval in Irak. Maar was die niet al veel langer geleden? Om de gedichten tegen de tand des tijds te behoeden, heeft Nasr ze van een korte toelichting voorzien waarin hij de actualiteit weer even aanstipt.

Behalve van een opstandige felheid geven de gedichten van Nasr ook blijk van virtuoos, poëtisch taalgebruik (zie bijvoorbeeld de ongemakkelijke paradox van de christendemocraat die de zijde van Herodes kiest), maar ook van diepgevoelde emotie. Ik citeer het sonnet naar aanleiding van de ‘damschreeuwer’ (4 mei 2010).

een mooie dag om stilte te ver-
scheuren.
oud-strijders staan te beven aan de
kant
de blikken op zwart-wit – en het
gebeurt.
gewoon, omdat het kan. omdat één
man.

het is de wet van nederland. bij ons
moet alles vroeg of laat een keer
gebeuren
dus dan ook dit. elkeen zoekt het
licht
als hamsters in een bak met open
deuren.

ik heb vandaag mijn oorlogsland
herdacht
en struikel voort in volle ongeremd-
heid
zozeer bevrijd dat ik een kind ver-
trap.

Ramsey Nasr. Foto: Keke Keukelaar

zien. En je dan afvragen hoe het toch komt dat dit gedicht die paar minuten op 4 mei beter verwoordt dan alle gebabbel van analisten in de weken erna.

En zo houden deze gedichten de recente geschiedenis levend: de aanslag op de koningin (30 april 2009), het aantreden van het kabinet Rutte (najaar 2010), de bezuinigingen op kunst en cultuur (vanaf december 2010), de opening van het Huis van Europa in Den Haag (mei 2011).

De dichter toont zich altijd betrokken en erudiet, sterk formulerend en genadeloos. En knap voordragend (Nasr is ook acteur) als hij daartoe de gelegenheid krijgt. De vele televisieoptredens zijn makkelijk te vinden en te downloaden. Zoek bijvoorbeeld eens naar zijn gepassioneerde optreden bij *Pauw & Witteman*, waar hij op 14 november 2010 ‘Mijn nieuwe vaderland’ voorlas.

Zo’n gedicht dat je moet lezen én horen is het virtuoze ‘mi have een droom’, met als ondertitel ‘(rotterdam, 2059)’. Nasr leest het met een onmiskenbaar Rotterdams accent voor in de straat-taal van 2059. De eerste regels:

wullah, poetry poet, let mi takki you
1 ding: di trobbi hier is dit
ben van me eigen now 66 jari & ske-
rieus ben geen racist, aber
alle josti op een stokki, update, wats
deze shit?

In feite volgt Nasr hier het omgekeerde procedé van zijn prozadebuut *Kapitein*

Zeiksnor & de twee culturen uit 2001. Daar hanteerde hij vaardig het laatnegentiende-eeuwse register van Lodewijk van Deysel. In ‘mi have een droom’ trekt hij de lijn van de straattaal anno nu consequent door naar het jaar 2059. ‘Een gedicht over nostalgie in de toekomst’, noemt hij het zelf. En: ‘een ode aan mijn geboortestad Rotterdam’, die in de new-speak van die toekomst ‘roffadam’ heet. Het gedicht is niet slechts een magistrale blijk van eigen kunnen. Nee, er is meer, want Nasr zou Nasr niet zijn, als hij deze multicultureel pratende Roffadammer niet eenzelfde verheerlijking van het verleden meegaf, die wij zo pijnlijk goed van onze dagen kennen:

dus poetry poet, kijk me ogen, luis-
ter me oren, want hier is mi torri
hardcore & luid: mi have een
droom, vol is vol, belanda boven.

Waarmee de dichter des vaderlands doet wat van hem mag worden verwacht: alles nog eens in perspectief plaatsen. Want juist daardoor is *Mijn nieuwe vaderland* bij uitstek geschikt om met name bij jongeren langs te laten komen. Vanwege de poëzie, vanwege actualiteit, en vanwege het feit dat die twee klaarblijkelijk onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Maar toch vooral omdat er nou eenmaal altijd iemand moet zijn die iets zegt. En wie zou dat beter kunnen dan de nationale dichter, of hij nou invloed heeft of niet. ■

Jan de Jong